

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 204/2021-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Tiborom Sásfaiom, advokátom, Mlynárska 5, Košice, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 27/2017 z 26. novembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. marca 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Cdo 27/2017 z 26. novembra 2020. Napadnutý rozsudok žiada zrušiť, vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva nasledujúci stav veci. Sťažovateľka podala žalobu na Okresnom súde Michalovce (ďalej len „okresný súd“), ktorou sa domáhala vydania v žalobe špecifikovaných nehnuteľností, ktoré boli sťažovateľke odňaté v rámci pozemkovej reformy v roku 1960. Okresný súd v uvedenej veci rozhodol rozsudkom č. k. 5 C 100/2011 zo 7. januára 2013 tak, že žalobu sťažovateľky zamietol, pretože v zmysle zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej len „zákon č. 161/2005 Z. z.“) nie je možné navrátiť vlastníctvo v prípade, že tieto netvoria poľnohospodársku pôdu v čase vydania. Z vykonaného dokazovania považoval okresný súd za preukázané, že ide o pozemky, ktoré sa nachádzajú

v zastavanom území obce, v čase podania žaloby netvorili poľnohospodársku pôdu, preto žalobu zamietol.

3. Sťažovateľka podala proti rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Košiciach rozsudkom č. k. 2 Co 562/2015 z 20. októbra 2016, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie. Z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že sa nestotožnil s názorom sťažovateľky, ktorý tvrdil, že v zmysle zákona č. 161/2005 Z. z. postačuje, že predmetné pozemky mali poľnohospodársky charakter v čase odňatia, a nie v čase vydania, preto dospel k záveru, že jedna z troch podmienok, ktoré v čase vydania musia byť splnené kumulatívne (skutočnosť, že musí ísť o pozemky, ktoré tvoria poľnohospodársku pôdu), v danom prípade splnená nebola, keďže sporné pozemky stratili charakter poľnohospodárskej pôdy, a boli čiastočne zastavané ešte pred prijatím zákona č. 161/2005 Z. z. Odvolací súd preto konštatoval, že súd prvej inštancie podradil skutkové zistenia pod správne hmotnoprávne predpisy a vyvodil z nich správne právne závery, pričom ich aj správne aplikoval. Krajský súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny.

4. Sťažovateľka podala dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd tak, že napadnutým rozsudkom dovolanie sťažovateľky zamietol. Najvyšší súd skonštatoval, že prípustnosť dovolania bola založená len na dôvode podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, teda rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola riešená. Za kľúčovú právnu otázku sťažovateľka považovala výklad § 2 ods. 1 písm. a) zákona č. 161/2005 Z. z., teda otázku týkajúcu sa určenia rozhodného momentu posudzovania charakteru nehnuteľných vecí podliehajúcich režimu označeného ustanovenia. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozsudku dospel k záveru, že dovolanie sťažovateľky je procesne prípustné a po posúdení nastolenej právnej otázky konštatoval, že sťažovateľkou namietané nesprávne posúdenie tejto otázky je nedôvodné. Inými slovami, dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré riešilo predmetnú právnu otázku, ju vyriešilo v súlade s právom, teda správne.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta, že najvyšší súd nastolenú otázku nevyriešil ústavne konformným spôsobom, čím malo dôjsť k porušeniu jej označených práv. Argumentuje tým, že výklad predmetného ustanovenia zákona č. 161/2005 Z. z. je nesprávny, pretože v zmysle § 7 podľa príloh 1, 2, 3, sú navracané aj nehnuteľnosti nepoľnohospodárske, čím sa odvolací, ako aj dovolací súd nezaoberali. Ďalej argumentuje tým, že v § 6 v písm. a), b), d) zákona č. 161/2005 Z. z. zákonodarca vymedzil prekážky vydania, ktoré takisto nemôžu byť poľnohospodárskou ani lesnou pôdou. Poukazuje aj na rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci č. k. 5 Sžr 86/2014 z 22. marca 2016, ktoré predmetnú otázku riešilo rozdielne, teda tak, že postačuje, že žiadané pozemky mali charakter poľnohospodárskych pozemkov v čase odňatia a neboli vydané podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku

(ďalej len „zákon č. 229/1991“). Sťažovateľka poukazuje v tomto smere aj na závery ústavného súdu vyslovené v náleze v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 206/2010. Sťažovateľka v nadväznosti na to tvrdí, že najvyšší súd sa nezaoberal požiadavkami ústavnoprávneho výkladu s poukazom na ním citovanú judikatúru ústavného súdu. V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy je toho názoru, že v dôsledku ústavne nekonformného výkladu zákona č. 161/2005 Z. z. ako jedného z reštitučných zákonov došlo aj k porušeniu tohto jej hmotného práva garantovaného ústavou z dôvodu neposkytnutia ochrany jej nároku.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je posúdenie, či najvyšší súd nastolenú otázku výkladu jednoduchého podústavného práva vyriešil ústavne konformným spôsobom.

7. Ústavný súd, majúci na pamäti, že ide o výklad reštitučného zákona, upriamil pozornosť na najvyšším súdom zaujatý výklad dotknutého ustanovenia § 2 ods. 1 písm. a) zákona č. 161/2005 Z. z.

8. Najvyšší súd pri formovaní svojho právneho záveru v odôvodnení napadnutého rozsudku poukázal na rozdielnosť právnej úpravy zákona č. 229/1991 Zb., na ktorú poukazovala sťažovateľka s argumentom, že aj tam zákonodarca použil prítomný čas „patrí“ (v prípade zákona č. 161/2005 Z. z. je použitý výraz „tvoria“), keď uviedol, že s touto argumentáciou sa správne vysporiadal krajský súd. Totiž v prípade zákona č. 229/1991 Zb. bol rozsah vydávaného majetku iný, čo vyplývalo aj z § 30 označeného zákona. Poukázal na skutočnosť, že označený § 2 ods. 1 písm. a) zákona č. 161/2005 Z. z. pri poľnohospodárskej pôde priamo odkazuje na zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, ktorý ňou rozumie produkčne potenciálnu pôdu evidovanú v katastri nehnuteľností ako orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady, záhrady a trvalé trávne porasty [pozri § 2 písm. b) zákona č. 220/2004 Z. z.]. Podľa názoru najvyššieho súdu v predmetnej veci nebol zaujatý ani reštriktívny, ani extenzívny výklad, ale gramatický výklad, ktorý sa použije prednostne pri zisťovaní obsahu interpretovanej právnej normy. Poukázal tiež na rozdielnosť právnej úpravy zákona č. 161/2005 Z. z., čo sa týka vymedzenia predmetu vydania, ktorý na rozdiel od zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam v znení neskorších predpisov, predmet vydania nekoncepivoval širšie (nehnuteľnosti), ale užšie jeho druhovým označením (poľnohospodárska pôda). Pri ustáľovaní svojho právneho záveru taktiež poukázal na právny názor a výklad zaujatý ústavným súdom v náleze č. k. III. ÚS 342/2017 z 25. októbra 2017 a konštatoval, že v posudzovanom prípade nejde ani o vydanie nehnuteľností, ktoré sú z formálneho hľadiska (údaje z katastra) vedené inak, ale sú reálne využívané na poľnohospodárske účely. Zároveň poukázal aj na uznesenie najvyššieho súdu č. k. 7 Cdo 169/2016 zo 14. júna 2018, ktoré primárne neriešilo nastolenú otázku, ale pri výklade sporného ustanovenia zákona č. 161/2005 Z. z. najvyšší súd konštatoval, že spôsobilým predmetom vydania nie je iná než poľnohospodárska pôda. Pre úplnosť najvyšší súd

dodal, že sťažovateľka ani len netvrdila a nepreukázala, že nehnuteľnosti, ktorých vydania sa domáha, sú reálne využívané na poľnohospodárske účely.

9. Sťažnostná argumentácia je v podstatných námietkach totožná s dovolacou argumentáciou sťažovateľky, na ktorú najvyšší súd poskytol relevantné odpovede. Vzhľadom na uplatnený nárok – vydanie nehnuteľností, ktoré v súčasnosti, ako aj v čase podania návrhu tvorili a tvoria zastavané plochy a ostatné plochy v zastavanom území obce, nemožno ani podľa názoru ústavného súdu hovoriť o nehnuteľnostiach, na ktoré by sa vzťahoval zákon č. 161/2005 Z. z., teda že by boli spôsobilým predmetom vydania. Pokiaľ ide o argumentáciu sťažovateľky, že v § 7 v spojení s nehnuteľnosťami identifikovanými v prílohách zákona č. 1, 2, 3 sú nesporne uvedené aj nehnuteľnosti, na ktoré sa vzťahuje vydanie, pričom zjavne nejde o poľnohospodársku alebo lesnú pôdu, s uvedeným možno súhlasiť, avšak táto skutočnosť podľa názoru ústavného súdu nemá žiadnu relevanciu vo vzťahu k posúdeniu otázky, či výklad sporného ustanovenia je možné považovať za ústavne konformný alebo nie. Ide o individuálne určené nehnuteľnosti, na ktoré sa vzťahuje zákon č. 161/2005 Z. z., teda mimo všeobecne druhovo určený rámec vymedzujúci predmet vydania podľa tohto zákona. Pokiaľ ide o sťažovateľkou označený nález vydaný v konaní sp. zn. I. ÚS 206/2010 ústavný súd konštatuje, že predmetom posudzovania v tomto náleze bola otázka určitosti výzvy vo vzťahu k predmetu vydania (miera konkretizácie predmetu), a nie otázka výkladu predmetného ustanovenia § 2 zákona č. 161/2005 Z. z. Možno teda konštatovať, že tam uvedené závery nemajú relevanciu pre posúdenie nastolenej otázky a ústavnej udržateľnosti výkladu predmetného ustanovenia. Na druhej strane, najvyšším súdom označený nález vo veci č. k. III. ÚS 342/2017 z 25. októbra 2017 je pre posúdenie veci relevantný, keďže vlastne len dopĺňa najvyšším súdom zaujatý právny názor v posudzovanej veci. Ten spočíva (zjednodušene povedané) v tom, že pre aplikáciu zákona je rozhodný charakter poľnohospodárskej pôdy v čase vydania (nie v čase odňatia) s tým dodatkom, že pokiaľ takýto charakter využitia sporná pôda nestratila, aj napriek tomu, že v katastri nehnuteľností je evidovaná inak, aj v takom prípade je spôsobilým predmetom vydania a vzťahuje sa na ňu zákon č. 161/2005 Z. z.

10. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého rozsudku konštatuje, že najvyšší súd pri výklade spornej právnej otázky postupoval dôsledne, vysporiadal sa so všetkými podstatnými aspektmi právnej úpravy týkajúcej sa reštitúcií, ako aj do úvahy prichádzajúcimi metódami výkladu právnej normy a dospel k ústavne konformnému záveru, pri nastolenej právnej otázke, či reštitučný zákon č. 161/2005 Z. z. z hľadiska predmetu vydania sa vzťahuje aj na pôdu, ktorá v čase odňatia mala charakter poľnohospodárskej pôdy, ale v čase vydania už takýto charakter stratila, alebo sa nevzťahuje, keď dospel k záveru, že podľa § 2 ods. 1 písm. a) zákona č. 161/2005 Z. z. predmetom vydania môže byť len pôda, ktorá nestratila svoje poľnohospodárske využitie. Ústavný súd týmto len potvrdzuje už skôr zaujatý právny názor na ústavno-konformný výklad predmetu reštitúcie podľa zákona č. 161/2005 Z. z. vyjadrený v náleze č. k. III. ÚS 342/2017 z 25. októbra 2017 a v podrobnostiach naň odkazuje. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka v tomto smere nedokázala spochybniť správnosť tam zaujatých právnych záverov a skutočnosť, že uvedený výklad sporného ustanovenia zákona č. 161/2005 Z. z. má v okolnostiach jej veci

nepriaznivé dôsledky, nie je dôkazom o neústavnosti výkladu aplikovaného zákona ani dôvodom na prehodnotenie už skôr zaujatého právneho názoru ústavného súdu v rovnakej otázke.

11. Vzhľadom na ústavným súdom konštatovanú ústavnú konformitu výkladu jednoduchého práva najvyšším súdom ústavný súd dospel k záveru, že aj namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu je neopodstatnené, keďže sťažovateľka toto namietané porušenie označeného práva hmotnej povahy viazala a argumentačne odvíjala od premisy, že v jej veci došlo k neústavnému výkladu práva. Ústavný súd už len dodáva, že skutočnosť, že zákonodarca vymedzil predmet reštitúcie zákonom č. 161/2005 Z. z. užšie, ako si to vyložila sťažovateľka, neznamená porušenie jej hmotných práv.

12. Ústavný súd preto dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a obsahom označených základných práv sťažovateľky neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

13. V dôsledku konštatovania zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti sa už ústavný súd ostatnými návrhmi obsiahnutými v sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. apríla 2021

Peter Molnár
predseda senátu